

Coronabesmetting en palliatieve zorg

Voor iemand met een coronabesmetting die snel achteruitgaat is er weinig tijd voor goede palliatieve zorg. Gesprekken over wat diegene belangrijk vindt en langzaam naar een afscheid groeien, kan vaak niet. Ook is het voor naasten moeilijk om op een 'normale' manier afscheid te nemen.

Wat kan palliatieve zorg bij ernstige corona betekenen?

Als je meer risico hebt op een ernstig verloop van een coronabesmetting (bijvoorbeeld door ziekte of leeftijd), is het belangrijk om op tijd na te denken over wat jij belangrijk vindt in de laatste fase van je leven. Bespreek jouw wensen met je naasten en je (huis)arts. Zo kan je de voor jou best mogelijke [palliatieve zorg](#) krijgen als je die nodig hebt.

Hier vind je de belangrijkste onderwerpen over corona en palliatieve zorg. Klik op de onderstreepte titel voor meer informatie over bijvoorbeeld behandeling, het levenseinde en afscheid nemen. Het kan je helpen om te bedenken wat jij wil als je besmet wordt met corona of wat je vooraf wil bespreken met je zorgverlener.

Algemene informatie

- [Informatie over specifieke aandoeningen en corona](#)

Je hoort tot een risicogroep en zoekt goede informatie over het coronavirus. Patiëntenfederatie Nederland heeft voor jou verschillende onderwerpen op een rij gezet

- [Praktische informatie voor mantelzorgers](#)

Als mantelzorger wil je weten waar je rekening mee moet houden in de zorg voor jouw kwetsbare naaste; wat kan wel en wat kan niet? Lees de belangrijkste vragen én antwoorden op Mantelzorg.nl.

- [Informatie over beademing bij het coronavirus](#)

Je kunt, in ernstige gevallen, een longontsteking krijgen door het coronavirus. Dan heb je soms zuurstof of zelfs beademing nodig. In deze video van het Erasmus MC wordt uitgelegd wat beademing is en wat de voor- en nadelen zijn.

- [Delier](#)

Ernstige verwardheid, ook wel een delier genoemd, kan een symptoom zijn van corona (COVID-19) bij 80-plussers met een zwakke gezondheid. Ook komt een delier vaker voor bij oudere coronapatiënten op de intensive care. Lees meer over delier op onze pagina [Verwardheid](#).

- [Folder Morfine](#)

Klachten van corona, zoals pijn en benauwdheid, kunnen ook thuis behandeld worden. Dan krijg je soms morfine. In de folder *Morfine** van IKNL lees je meer informatie over het gebruik van morfine.

* Versie: 01-2016

Beslissingen over het levenseinde

- [Keuzehulp: samen beslissen bij COVID-19](#)

Corona kan plotseling erger worden. Het is goed om na te denken wat voor jou belangrijk is, voor de ziekte verergert. Sommige behandelingen zijn namelijk erg ingrijpend, voor jou en je naasten. Het document *Samen beslissen bij COVID-19** van het Leids Universitair Medisch Centrum bespreekt de voor- en nadelen van intensieve behandelingen. Het kan helpen om te beslissen wat je wel en niet wilt.

* Versie: 12-05-2020

- [Wel of niet behandelen?](#)

Als een arts je een behandeling voorstelt, hoef je daar geen 'ja' op te zeggen. Het is erg belangrijk om goed na te denken over wat jij zelf wil. Vraag gerust naar de voordelen en de nadelen van de behandelingen.

- [Ik heb een zwakke gezondheid en denk na over behandeling bij corona](#)

- [Ik heb een zwakke gezondheid en denk na over behandeling bij corona](#)

Als je een zwakke gezondheid hebt (bijvoorbeeld door hartproblemen, een longziekte, kanker, dementie of ouderdomsklachten), heb je meer kans om erg ziek te worden bij corona. Bij zware klachten zijn er meerdere behandelingen mogelijk. Op [Thuisarts.nl](#) lees je de verschillende mogelijkheden thuis, in het verpleeghuis, hospice of ziekenhuis.

- [Wat betekent een IC opname bij een zwakke gezondheid?](#)

Het Jeroen Bosch ziekenhuis maakte de korte video *Ik wil het anders* over de keuze tussen zorg bij corona thuis of in het ziekenhuis. Je hebt namelijk een keuze.

- [Praten over de laatste levensfase](#)

Praten over de laatste levensfase is niet makkelijk. Niet voor jouzelf, je naasten, maar ook niet voor je arts. Toch is het belangrijk om in gesprek te gaan. Alleen als mensen weten wat jij wilt, kunnen ze de zorg geven die bij je past.

- [Praten over ziekte en dood in tijden van corona](#)

Door de coronacrisis moeten we met elkaar over de dood praten. Het boekje *Praten over ziekte en dood in tijden van corona** van Bureau MORBidee helpt met tips voor het starten en voeren van gesprekken over het levenseinde.

* Versie 30-03-2020

Stervensfase

- [Informatie over de stervensfase](#)

Sterven hoort bij het leven. En iedereen doet het op zijn of haar eigen manier. Maar sommige dingen horen er bijna altijd bij. Op onze pagina *Stervensfase* kun je lezen wat je kunt verwachten, en hoe je daar mee om kunt gaan.

- [Informatie over palliatieve sedatie](#)

Als je door de coronabesmetting erg veel pijn hebt of benauwd of onrustig bent, kan de arts palliatieve sedatie voorstellen. Als je wilt, krijg je dan medicijnen die je bewustzijn verlagen. Lees hier meer over op onze pagina *Palliatieve sedatie*.

- [Informereren van kinderen bij het overlijden van een naaste in coronatijd](#)

In de publicatie *Kinderen informeren en betrekken bij overlijden van een naaste in coronatijd** van Expertisecentrum Omgaan met Verlies vind je meer informatie over het overlijden van een naaste in tijden van corona.

* Versie: 24-03-2020

- [Afscheidsrituelen](#)

Op de website *Curanimae* vind je een handleiding over afscheidsrituelen voor stervenden. De voorbeelden van afscheidsrituelen op deze website zijn voor mensen bij én op afstand van de stervende.

Rouw en Verlies

- [Een dierbare verliezen](#)

Nadat je naaste is overleden, verandert er veel in je leven. Het verlies kan heel zwaar zijn. Het kan dat je ook een beetje opluchting voelt. Sommige mensen zoeken hulp om hun verdriet te verwerken. Andere verwerken het liever alleen.

- [Boekje 'Achter een masker van verdriet'](#)

Van 2020 t/m 2022 is er onderzoek gedaan naar de ervaringen van naasten en zorgverleners van mensen die overleden tijdens de COVID-19-pandemie. De onderzoekers waren onder de indruk van alle verhalen die zij hoorden. Ze besloten de ervaringen en verhalen van nabestaanden en zorgverleners te bundelen in een boekje.